

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostori: 2657 E. Lawrence av.
Office of publication: 2657 E. Lawrence av.
Telephone: Lawrence 4636.

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

LETO—YEAR XVI.

Čena lista je \$5.00. Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., petek, 31. avgusta (August 31), 1923.

Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 205.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

PINCHOT PREDLAGA 8-URNI DELAVNIK IN 10-ODSTOTNI POVIŠEK.

Po governerjevem mirovnem načrtu naj premoževni lastniki priznajo premogarsko unijo in kolektivno pogajanje.

ODTEGOVALNI SISTEM ZRTVOVAN, A UNIKATSKI ZASTOPNIK PRIZNAN.

Harrisburg, Pa. — Governer Pinchot je podal v sredo zvečer uradnikom premogarske unije in zastopnikom antracitnih lastnikov svoje posredovalne predloge, na podlagi katerih naj pride do poravnave v sporu med premogarji in lastniki v antracitni industriji. Njegovi pogoji so naslednji:
1. — Priznanje temeljnega osemurnega delavnika za vse delavce v antracitni industriji. Če je potreben daljši delavnik v gotovih časih ali v gotovih poslih, potem morajo lastniki plačati četrtno delo.
2. — Enotni deseto odstotni povisek za vse delavce. Ta povisek mora stopiti z dnem 1. septembra v veljavo.
3. — Popolno priznanje premogarske unije brez odtegovalnega sistema, ali premogarji imajo pravico nastavitv svojega zastopnika po kompanijskih uradih.
4. — Popolno priznanje načela za kolektivno postopanje.

Governer je odpustil obe skupini iz svojega urada s prošnjo, naj mu vročita vsaka svoj odgovor na njegov mirovni ponudnik v petek opoldne.
Predsednik Združenih rudarjev John L. Lewis je nemudoma povabil cel mesni odbor antracitnih premogarjev na sejo, ki se je začela večer ob desetih dopoldne. Ta odsek ima osemtrideset članov poleg unikatnih uradnikov, ki so vodili pogajanja.
Načelnik lastniškega odbora Samuel D. Warriner je takisto povabil na posvet vse svoje tovariše, ki jih je mogel dobiti na razpolago.
Nobena stranka ni podala nobenega komentarja h governerjevemu spravnemu predlogu. To pa zato ne, ker ju je prosil governer, naj najprej vročita vsaka svoje mnenje njemu v petek opoldne.
Kakor takoj izpočetka tako je tudi sedaj sklical obe skupini za skupno mirovo in veliko uradno sprejemno dnevno. Oboji zastopniki so sedeli pri eni mizi, ko je governer čital svoje predloge. Molče so ga poslušali vsi do konca.
"Sedaj govorim oboja stranaka pri tej mizi," jih je opozoril, ko je govoril o njih sovražnostih, ki ustvarjajo v javnosti trpko in trajno odtujenost. Na drugi strani pa se jim je zahvalil za zaupnost, ki so mu jo izkazovali oboji v vseh doseganih obsevanjih z njim, ter jih prosil, naj se še nadalje obnašajo tako do njega.
"Vaša ekselencija, v imenu Združenih rudarjev vam obljubim, da bom vpoštevali vse vaše predloge," je dejal Lewis, ko je (Dalje na 3. strani.)

KUBA V STRAHU PRED REVOLUCIJO.

Havana, Kuba. — Kubanska vlada je odredila delno cenzuro vseh poročil po kablju, ki jih razpoložljiva tvrdka Commercial Cable Co. preko Havane.
Cenzura je, kakor menijo, posledica strahu, ki ga ima kubanska vlada pred revolucionarnimi meneci, da dobivajo leti pomoč in podporo iz tujine, posebno pa iz Združenih držav.
NUNSKI KLOSTER ZGOREL.
Pittsburgh, Pa. — Tukajšnji samostan St. Mary's je bil v četrtek zjutraj vpepeljen. Petdeset ljudi se je komaj rešilo smrti v plamenih.

VREME.

Chicago in okolice: V soboto jasno in vroče. Južni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 72, najnižja 61. Sonce kaže ob 6.13, zaide ob 7.23.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.
Governer Pinchot predlaga, da rudarji sprejmejo 10-odstotni povisek meze in popolno priznanje osemurnika; "checkoff" odpade.
Politično gibanje farmarjev in delavcev v Illinoisu.
Trust plina v Chicagu kliče župana na pomoč proti delavcem.
Tajnik za delo Davis predlaga policijsko nadzorstvo za vse naselne tekom prvih pet let.
Na Kubi, Portoriku in Haitiju se je pojavilo rebelno gibanje.

Inozemstvo.

Mussolini poslal 24-urni ultimatum Grški. Italijanska bojna ladja plovejo proti grškim vodam. Fašisti zahtevajo vojno.
Jugoslavija ne bo sprejela Mussolinijevih zahtev. Fašisti vozijo topove iz Trsta na Reko.
Bavarska je tudi poslala ultimatum Stresemannu. Nove homatije v Nemčiji, ki morda vržejo novo vlado ob tla.
De Valera izvoljen na Irskem.

TRUST PLINA KLIČE ŽUPANA NA POMOČ.

Stavka delavcev v čikaški plinarni določena na soboto, če kompanija ne ustreže delavskim zahtevam.

PLINARNA JE PONUDILA DELAVCEM PRISILNO RAZSODIŠE V SPRAVO.

Chicago, Ill. — Ker je bil čikaški župan Dever uspešen, ko se je potegoval za preprečitev železniške stavke na obeh železniških sistemih v čikaškem mestu, se je čikaška plinarna The People's Gas Light & Coke Co. obrnila do njega s prošnjo, naj posreduje med delavci in njo, da bo preprečena preteča stavka, ki se ima pričeti prihodnjo soboto, če ne pride do poravnave.
Glavni poslovni inženir čikaške plinarne J. H. Eustace je v ardu odgovoril na ultimatum 1,000 delavcev v plinarni ter s tem odgovorom zavrnil delavsko zahtevo po 25-odstotnem meznem povisku.
Obenem pa je ponudil načrt za prisilno razsodišče pod naslednjimi pogoji:
"Z ozirom na značaj vaših zahtev in velike javne interese v tej zadevi predlaga kompanija, da bodi vprašanje o meznem zvišanju in drugih podrobnostih, ki ste jih predložili dne 24. avgusta, nenadoma prisilno razsodišču."
"Ukrepom imenovanih razsodnikov se morajo ukloniti vsi prizadeti."
"Kompanija pristaja k temu, da ne bodo imeli razsodniki pravice zmanjšati mezd."
"Kompanija predlaga, da si izberete vi enega razsodnika, kompanija enega, a tadva pa tretjega, ali pa imenuje tega župana. Če bi ne bilo to imenovanje prisilnih razsodnikov sprejemljivo za vas, potem je kompanija pripravljena k temu, da imenuje vse tri razsodnike župana."
"En prepis tega predloga je bil poslan čikaškemu županu."
V poročilu je nadalje rečeno, da bi bile meze v slučaju, če bi bilo ustreženo delavskim zahtevam, za 110 odstotkov višje, kakor pa so bile pred vojno.
Unikatni uradniki so imeli sejo v sredo popoldne. Na tej seji so sklenili prepustiti rešitev in akcijo na kompanijsko ponudbo vsem unikatnemu članstvu, ki se je sešlo na shod v četrtek zvečer.
Kakor menijo, bo unija sprejela ponudko za prisilno razsodišče, od katerega pa imajo delavci pričakovati le malo, če sploh kaj.

27 finskih kom. poslancev aretiranih.

Helsingfors, 30. avg. — Finska vlada je zopet pričela s teroristično kampanjo proti komunistom. Sedemindvajset komunističnih poslancev v finskem parlamentu je bilo aretiranih in vse komunistične časopise je zaprto. Socialdemokrati zamenjati protestirajo.

POLIT. GIBANJE FARMARSKO-DELAVSKE STRANKE V ILLINOISU.

Minnesotaki senator Magnus Johnson bo govoril na velikem javnem shodu, ki se vrši dne 8. septembra v Decaturu, Ill.

KMEČKO-DELAVSKA STRANKA V DEŽAVI ILLINOIS INKORPORIRANA.

Chicago, Ill. — Illinoiski politični voditelji, posebno pa še kmetje v tej državi, bodo imeli prvič priliko slišati zveznega senatorja Magnusa Johnsona na kmečko-delavski konvenciji, ki se bo vršila v Decaturu in pričela dne 8. septembra.
V pripravljanju za svojo državno skupščino to leto so voditelji kmečko-delavske stranke v sredo vzeli v Springfieldu papirje državne inkorporacije. Stranka je sedaj ena legalno ustanovljenih političnih organizacij v Illinoisu.
Inkorporatorji so tajnik državne organizacije Gifford Ernest, Marian Fuller in George Whitehead iz Chicaga.
V ravnateljskem odboru so Frank A. Leven iz Danvilla; William E. Rodriguez, David McVey in Dora Nordbee iz Chicaga in Madge Argo iz Jolietu.
Stranka, kakor inkorporirana sedaj, obsega razne podružnice starega kmečko-delavskega gibanja v državi.
Te podružnice so se odcepile od radikalnih delavskih organizacij, ki so jim načeljevala William Z. Foster in C. E. Ruthenberg na konferenci, ki se je pred nedavnim vršila v Chicagu.
Predsednik čikaške delavske federacije in delavski voditelj, spojeni z njim, bodo vodilni duhovi v delavskih ciljih in smotrih nove stranke.
Državni tajnik stare organizacije Gifford Ernest je dejal večeraj, da bo konvencija v Decaturu brez vsakršnega dvoma ena najvažnejših političnih skupščin kmetov in delavcev, kar se jih je še kdaj vršilo v državi Illinoisu.
"Uspeh, ki sta ga dosegla senatorja Shipstead in Johnson v Minnesoti, je zbudil veliko vneme v stranki," je rekel tajnik Ernest. "In to bo zadostovalo, da se bodo morali ozirati politikarji vseh strank na našo stranko."
Decaturska konvencija ne bo izbrala kandidatov za prihodnje volitve. Določila bo samo dan za redno državno konvencijo, na kateri bodo določili volilno listo kmečko-delavske stranke.
Dejstvo, da se je predsednik državne delavske federacije John H. Walker izrekel za Smalllove renominacijo, je izzvalo v nekaterih krogih mnenje, da ne bo kmečko-delavska stranka postavila lastnega kandidata za illinoiskega governerja.
Frank A. Leven iz Danvilla bo predsedoval decaturski konvenciji.

GLAVAR FAŠISTOV V TRSTU UBIT.

Zelencičar ustrelil fašista na glavni ulici.

NAJVEČJA AMERIŠKA DRUŠTVA SKORO DOGOVOVLJENA.

Philadelphia, Pa. — V tem mestu se bliža dodelanju največje ameriške bojne ladje "Colorado". Po svetovnem mornariškem sporazumu, sklenjenem še pred nedavnim, je ta orjaška bojna ladja za več let ali pa zavelejadnja, ki jo je sgradil ta narod. Opremljena je z električnimi napravami vsepovsod, rabi olje za gorivo, njena dolžina meri 624 čevljev, in naredila bo 21 vozlov na uro. Posadka iz 1,403 častnikov in moč je bo petjala po svetu, ko bo to jesen izpuščena v morje.

V INDUSTRIJSKI UNIJI JE EDINA REŠITEV.

Kopenhagen, Danaka. — (Fed. Press.) — "Naši delavci bi bili veliko na boljsem, če bi bili organizirani po industrijah," je rekel H. Hedebal, urednik socialističnega lista "Social Demokrat", "toda ideja strokovnega unionizma je še tako globoko vkoreninjena v naših članih, da se zdaj še ne sme govoriti o industrijskem unionizmu. Naš strokovni unionizem smo dobili iz Anglije brez pomisleka, da kar je morda dobro za veliko deželo kot je Anglija, ne more biti dobro za majhno deželo kot je Danaka. Imamo unije, ki štejejo po sto članov. Take unije so brez moči, dobre pa so za razdiranje delavskega gibanja."

BAVARSKA JE TUDI DALA ULTIMAT.

Stresemann pred padcem. — Poruhrski delavci so proti odpravi pasivne resistence.

NOVI REVOLUCIONARNI IZBRUHI SO BLIU.

Berlin, 30. avg. — Stresemannova vlada je naenkrat naletela na novo krizo, ki morda pokopje centralno vlado v nekaj dneh. Bavarska se je postavila po robu berlinski vladi in dala Stresemannu ultimatum, da mora dati Bavarcem neke drastične koncesije, ako hoče, da bo Bavarska podpisala njegov diktatorični program.
Berlinski listi, ki podpirajo Stresemanna, so zagnali krik, da hoče Bavarska "zahosti Nemčijo v halet" v najkrističnejšem trenutku ko so pogajanja s Francijo na tehtnici.
Drugo, kar je razburilo Nemer in pripodilo velik val črnega pesmizma v deželo, je novica, da je vlada v sporazumu s poruškimi in poruhrskimi kapitalisti sklenila prenehati s pasivno resistenco. To je velik udarec za vse tiste, ki so upali, da Nemčija zmaga s pasivno resistenco v Poruhru. Celih osem mesecev, odkar so Francozi zasedli Ruhr, je vlada zagotavljala ljudstvo, da se bo pasivna resistenca vodila do skrajnosti, ker mora prineti uspeh — zdaj pa naenkrat glas, da mora biti konec resistence. Z drugimi besedami to pomeni, da je Nemčija popolnoma omagala in mora kapitulirati.
Kakor se poroča, ne bo Stresemann prenesel kapitulacije, pač pa odstopi in pusti vlado drugim, ki naj nosijo posledice, kakor je kajzerjeva vlada leta 1918. pustila vse skupaj socialistom, da so potem podpisali suženjski mir s entento. Stresemanna nasledijo fašisti ali komunisti.
Essen, 30. avg. — Zastopniki delavskih unij v Poruhru so večeraj zborovali v Essenu in sprejeli resolucijo, ki se glasi, da ima delavstvo Poruhrja tudi pravico do besede o usodi Poruhrja, ne samo vlada in kapitalisti. Na konferenci so se slišali protesti proti namernanemu prenehanju pasivne resistence.

MOŽ, KI JE IMEL 24 LET KROGLO V MOŽGANIH, UMREL.

Omaha, Neb. — John S. Greizer, ki je živel od filipinske vstaje l. 1899, sem s puškino kroglo v svojih možganih, je umrl na svojem domu v Jamajki, N. Y., kakor so prejeli poročilo njegovih tukajšnjih sorodnikov.
Greizer je bil poštni nadzornik osem let. Umrl je v 43. letu svoje starosti.
Greizer se je zavedel en dan potem, ko je bil ustreljen. Razen začasne paralize s desno stranjo svojega telesa in izgube okusa na levi strani svojih ust ni utrpel nobenih drugih hudih posledic. Iznova se je pridružil svojemu polku dva meseca pozneje.
Zdravniki mu niso hoteli vzeti krogle iz možganov, ker so se bali, da bi ta operacija ne zahtevala njegove smrti. In tako je ta človek preživel ravno štiriindvajset let s kroglo v svoji glavi.

Mussolini meče ultimato na vse strani.

Grčiji je poslal 24-urni ultimatum, ki je tak, da nima para v zgodovini. Bojne ladje so že odrinile proti Atenam. Fašisti zahtevajo vojno z Grki. Vsa Italija je razburjena. — Jugoslavija ne bo sprejela Mussolinijevih pogojev glede Reke in morda bo vojna. Vlaki vozijo topove iz Trsta na Reko in italijanske bojne ladje so priplule pred Pulj.

JUGOSLAVIJA ZAVRŽE ULTIMAT.

London, 30. avg. — Italijanska flota v Tarantu je dobila povelje, da odrine v grške vode na demonstracije, se glasi depeša iz Turina. Druge bojne ladje se zbirajo v Capo di Luca. Karabinjeri v Tarantu in 47. pešpolk je prejel povelje, naj se pripravi na ukrepanje vsako minuto. Italijansko časopise ne sme poročati o gibanju čet in ladij.
Pariz, 30. avg. — Iz Milanu javljajo, da namerava Mussolini poslati divizijo vojakov v Piryj za okupacijo Aten, če grška vlada ne sprejme ultimata.
Pariz, 30. avg. — Oficijelna Francija je v skrbeh radi nenadne krize, ki je izbruhnila med Italijo in Grško. Mussolinijev ultimatum, čigar vsebina je bila znana šele sredi, je presenetil in alarmiral vse politične kroge v Parizu.
Pogoji, ki jih zahteva diktator fašistovske Italije, so tako poniževalni, da jih ne more sprejeti nobena grška vlada, če si neče nakopati jeze vsega grškega ljudstva. Ultimatum je podoben onemu, ki ga je poslala Avstro-Ogrska Srbiji leta 1914. pod enakimi okoliščinami, toda še bolj poniževalen. Ker je Balkan in vsa Evropa prepletena s alijancami, se prav lahko skuha nova vojna iz te krize.
Brzojavke iz Rima so cenzurirane. Najnovejša vest iz Italije se glasi:
"Situacija silno resna. Velikansko razburjenje po vsej Italiji. Fašisti obdržujejo velike javne shode v Rimu, Florenci, Milanu in v drugih mestih, na katerih zahtevajo vojno z Grčijo."
London, 30. avg. — Medzvezniški svet poslanikov, ki ima v rokah zadevo ureditve albanskih mej, se morda snide takoj. Angleška vlada je apelirala na svet, naj skuha poravnati stvar mirnim potom.

Atena, Grška, 30. avg. — Grška vlada je večeraj prejela od Italije ultimatum, ki ji zapoveduje, da mora odgovoriti v 24 urah, če sprejme sledeče pogoje v zadevi umora petih članov italijanske razmejitevne komisije v Albaniji.

1. Grška mora takoj uvesti temeljite preiskave in prijeti morilce v petih dneh po prejemu note. Morilci morajo biti kaznovani s smrtjo.

2. Grška mora plačati Italiji 50 milijonov lir odškodnine v petih dneh.

3. Grška mornarica mora ponesti italijansko zastavo. V ta namen pride nekaj italijanskih bojnih ladij v Pirej in Grki jih morajo pozdraviti s 21-imi strelji iz topov.

4. Grški vojaške oblasti morajo izkazati žrtvam vojaške časti, ko bodo umorjeni komisarji položeni na italijansko bojno ladjo ob povratku v Italijo.

5. Najvišje vojaške oblasti se morajo zadostno opravičiti.

6. V stolni cerkvi v Atenah se mora vršiti maša s pogrebniimi ceremonijami za ubite Italijane in vsi grški ministri morajo biti sva-

ven.
Takih zahtev še ni stavila nobena država drugi državi, kar pomeni zgodovina.
Grški ministrski predsednik Genatas je dejal sredi poročevalec, da Grška ne more sprejeti vseh teh zahtev. Nekatere sprejme, toda glede drugih bo odgovorila Italiji, naj jih olajša. Odgovor Grške bo odposlan pravčasno.
Minister zunanjih zadev Averandris je izrekel Italijanskemu poslaniku obžalovanje radi umora petih komisarjev grško-albanske razmejitevne komisije in obljubil, da bo grška vlada nemudoma storila vse korake, da se primejo morilci in ostro kaznujejo. Grška (Dalje na 3. strani.)

Reka, 30. avg. — V noči med torkom in sredo so prišli štirje vlaki s gorskimi topovi iz Trsta na Reko; istočasno so priplule v Pulj tri italijanske drednatke, spremljane z rušilel.

Novica o koncentriranju bojnih ladij in topničarjev je zelo preslila reško prebivalstvo. Italijani, ki pričakujejo ofenzivo za Reko še dva tedna, ne morejo spajati vsled razburjenja.
Večeraj in danes zjutraj so pričeli neitalijanski prebivalci odhajati z Reke. Vlaki, ki odhajajo v Jugoslavijo in Avstrijo, so polni Hrvatov in Nemcev. Hrvatje v Sušaku so nemirni; boje se, da fašisti pričnejo akcije, ko jutri poteče Mussolinijev ultimatum Jugoslaviji glede Reke.
Danes je prišla vest, da Jugoslavija ne bo sprejela Mussolinijevih pogojev in fašisti morša se v soboto vzamemo Reko s oboroženo silo.
Fašisti paradirajo po ulicah Reke dnevno in zahtevajo okupacijo.

Davisev naselniški zakon.

Vsi naselniki se bodo morali registrirati takoj ob prihodu v Ameriko.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Vsi naselniki, ki pribežijo v Združeno državo, se bodo morali takoj ob prihodu registrirati in potem bodo pet let pod policijskim nadzorstvom ako bo sprejet zakon katerega je pripravil James Davis, tajnik delavskega departamenta, ki se je pred kratkim vrnil iz Evrope. Načrt tega zakona bo predložen kongresu čim se otvori v prihodnjem decembru.
Načrt se glasi, da ima vlada pravico deportirati vsakega naselnika, ako se v prvih petih letih, ko bo pod policijskim nadzorstvom, pokaže, da je "nezaključen".
Davison načrt je nekoliko drugačen od originalnega načrta, ki je bil predložen zadnjemu kongresu in na podlagi katerega bi se morali registrirati inozemci od časa do časa prijavit zveznim oblastem, dokler niso državljanj. Ameriška delavska federacija in druge delavske organizacije so bile takrat proti temu načrtu, ker so videli v njem naperjeno ostro proti inozemskim delavcem, ki se udeležujejo stavk.
Sedanjí načrt je v bistvu posnetek ruskega carističnega zakona, ki je bil v Rusiji za časa carja. Organiziran delavstvo bo vodilo oster boj proti taki predlogi.

TAFT ZA ENOSTAVNEJŠE POSTAVE.

Minneapolis, Minn. — Dva govornika, ki ju je imel najvidj sodni načelnik William Howard Taft, sta bila uvod za otvoritev konvencije ameriške odvetniške zbornice v tem mestu. Konvencija je bila odprta v sredo.
V obeh govorih se je Taft ogreval za priprostejše sodne postopke. Sedanje zapletenosti ovirajo pravosodje, je dejal Taft.
Če bodo postavile priprostejše, bodo ljudje, ki niso imoviti, laže dosegali svoje pravice," je zatrdil Taft.

Stavke proti vojni na Španskem.

Corunna, Španija, 30. avg. — Tu je izbruhnila generalna stavka proti vojni v Maroku. Vse trgovine so zaprte.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (raven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Augusta 31-23) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovite je pravčasno, da se vam ne ustavi list.

MUSSOLINI ŽELI VOJNO ZA VSAKO CENO.

Mussolini ni poslal ultimata le Jugoslaviji, ampak zdaj je z ultimatom osrečil tudi Grčijo. Mussolini najbrž sanja o tem, da podvrže Balkan italijanskemu imperijalizmu. Saj njegova ultimata se ne dasta tolmačiti na drug način.

Grčiji je poslal ultimatum, ker so banditje ubili v albanških gorah italijansko komisijo, ki je imela določiti mejo. Mussolinijev ultimatum Grčiji je veliko bolj poniževalen kot ultimatum, ki ga je poslala Avstrija Srbiji.

Mussolini zahteva v svojem ultimatu, da grške vojaške avtoritete prosijo na razumljiv način oprostjenja, in da se vrše pogrebne svečanosti v grški katedrali v Atenah, pri katerih morajo biti navzoči vsi člani grške vlade. Grška flota mora pozdraviti italijansko zastavo. Uvesti se mora obširna preiskava in morilci se morajo prijeti v pet dneh po dostavljenju te note. Grčija mora plačati petdeset milijonov lir v pet dneh. (To je približno dva milijona in pol dolarjev). Vojaški pozdrav umorjenim, ko jih prenesejo na italijansko bojno ladjo. Poleg teh zahtev so še druge v ultimatu.

Ko je Avstrija poslala svoj ultimatum Srbiji, se je ves civiliziran svet razen centralnih evropskih držav zgražal nad takimi poniževalnimi zahtevami, ki morajo voditi do vojne. Mussolini pa ni poslal le poniževalnega ultimata Grčiji, ampak je vanj zapisal zahteve, katere so neizvedljive, kot so zapisane, ako bi grška vlada tudi imela voljo, da jih izvede. Kako naj grška vlada na pr. ujame morilce v pet dneh po dostavljenju note, ako jih ne pozna, ali če se nahajajo v takih skrivanih, katera niso znana grškim varstvenim organom. Jasno je, da je Mussolini poslal tak ultimatum Grčiji, ker želi vojno in upa, da Italija izvede s pomočjo orožja svoje imperijalistične želje na Balkanu.

Avstrija je hotela imeti svobodno pot do Soluna in poslala je ultimatum Srbiji, ki je povzročil svetovno vojno. Italija hoče podjarmiti balkanske narode, zgraditi železniško pot do Carigrada in Soluna, kontrolirati izvoz in uvoz na Balkan in za to je Mussolini poslal ultimatum Jugoslaviji in Grčiji, ker sta ti dve državi na potu, da se izvedejo italijanske imperijalistične želje.

Italija dolguje Ameriki precej čedno vsoto denarja. Mesto da bi plačala svoje dolgove, je pomnožila oboroževanje na morju in na suhem. Pripravljeni se je pričela za novo vojno, ko še niso bile zaceljene rane, ki jih je prizadela svetovna vojna. Beda je zaradi tega nadaljnega vojnega pripravjanja postala neznosna za italijansko ljudstvo, ki je svojo nezadovoljnost pokazalo pri volitvah. Italija je drvela v prepad. V tem trenutku je širokoustni Mussolini se polastil vlade s pomočjo fašistov na terorističen način. Fašisti so morili voditelje delavstva, razbijali delavske knjižnice in zadrage in požigali delavske domove. Mussolini je pa čvekaj, kako povede Italijo do take slave, kakršno je vžival nekdanji stari Rim. Končno je Mussolini oropal italijansko ljudstvo še splošne, enake in direktne volilne pravice, da lažje izvede cilje italijanskih imperijalistov, ki so sicer veliki v besedah, toda prav majhni v dejanjih. Ko je bila ta zadnja ovira odstranjena, je Mussolini pričel pošiljati ultimata. Prvega je prejela Jugoslavija glede Reke, drugega pa Grčija. To znači, da namerava Mussolini hkratu udariti po Jugoslaviji in Grčiji.

On računja na italijansko armado in mornarico. Ampak prav lahko se bo zaračunal, kajti dejanja, ki sta jih izvršili italijanska armada in mornarica v svetovni vojni niso tako, da obetajo zmago, ako bi Italija imela opraviti hkratu z Jugoslavijo in Grčijo. Ampak naj konča ta vojna kakor hoče z zmago Italije ali porazom zanjo, Mussolini ne bo najbrž več ministrski predsednik, pa tudi "kuča" Savoja se bo najbrž tako zazibala, kot se je habsburška hiša, še preden je bila vojna končana.

Mussolini mogoče računja na pomoč Črnogorcev v vojni z Balkanci, ampak ta pomoč ni zanesljiva, kajti Črnogorcev je malo, pa tudi sami so podeljeni v razne stranke, najmanjša je pa stranka, ki obrača svoje oči za pomoč v Rim.

Vojne priprave so že v polnem teku. Italija je poslala gorske baterije na Reko, pred njo pa bojne ladje. Tako značiga Mussolini počasi, toda sigurno, smodišnico na Balkanu, da poleti y zrak in zapali znova svetovni požar.

SLIKE IZ NASELBIN.

Ely, Minn. — Kot je razvidno iz časnikov, slovi elyjska naselbina v javnosti kot zelo cvetoča pa naj si bo politično ali katoliško, v dobrotah ali zmotah. Pri vsem tem smo jako veselje in dobrotljivega srca.

Čast smo imeli ogledati si vse, bodisi milijonarje, njih hčere v školkah, rujavih pečarskih oblekah, ki so se hladili pri bistrih jezerih. Seveda jih ne zavidamo, saj imamo tudi mi isto priložnost o prostih urah. Med kletniki je bilo tudi opaziti kakoga Slovenca, kateri je prihitel k svojem in hladiti se.

Neké nedelje so Slovenci obhajali pri spoštovani družini petindvajsetletnico poroke. Veselje in zabava sta se vršila na njih kmetiji. Povabljenec in udeležencev je bilo mnogo. Ravno iste nedelje se je zbralo nekaj ljudi pri slovenskem farmarju poleg jezera na lepi zeleni ravnini s par obsejnim topoli. Tej domači zabavi se je odsvalo lepo število rudarjev in njih družin ter nekaj trgovcev. Kot navadno pri veselih ljudeh, je bilo vsega na razpolago, žale, burk in petja. Proti večeru nam je pa neki mladenič sporočil, da mu je povedal neki rojak, da imajo na tej farmi piknik sami boljševiki. Mladenič je sin katoliške družine, ki obhaja petindvajsetletnico zakona. Onih ljudi do sedaj še ni bil noben "boljševik" in so ravnatako svojskega prepričanja kakor katoliška družina, ki je obhajala 25-letnico poroke.

Sramotno je ljudi priimkovati v velikih družbah, ker tako je žaljen dosti ljudi. Te besede sem napisal iz razloga, da javnost ve resnice, da se ne pustimo blatiti od mladeniča bogatih staršev. — **Nekdo s piknika.**

Detroit, Mich. — Na pikniku društva "Slovenski narodni dom" smo se imeli dobro. Čistega dobička od piknika je ostalo društvu \$395.84, a stroj za pranje pa je šel v Cleveland mr. Franku Kramarju ki ima mesnico na 3852 St. Clair aveniji. Bil je v Detroitu ter se udeležil prireditve. Kupil je vstopnico a številko 5200 in zdaj ima pralni stroj, ki je vreden \$125.00. Ko je mr. Kramar izsvodil, je naročil, naj pošlje društvo stroj za njim ter obljubil, da bo dal lep dar za dom v Detroitu, Mich.

Da se rojaki v Detroitu zanimajo za Slovenski narodni dom, je videti po tem, ker je vsaka veselica, ki jo društvo S. N. D. priredi, številno obiskana. Kot tajnik tega društva moram se enkrat omeniti, da imamo dva posebna sklada. V enem je naložen samo denar, ki ga učstvo dobi pri prodaji delnic, drugi sklad pa je iz denarja, ki ga društvo dobi pri veseliceh in drugod. Denar, dobljen pri prodaji delnic, mora biti porabljen samo za nakup doma in denar, ki ga društvo dobi pri veseliceh, je uporabljen za upravne stroške. Dosedaj je bilo vseh stroškov za inkorporiranje, tiskanje delnic, izkaznice in drugega \$152.04. Tako je sedaj v skladu za tekoče stroške \$599.48.

Z delom v Detroitu gre ravno zdaj bolj počasi, ker ravno zdaj menjajo modele v vseh avtomobilnih delavnicah. A spet bo zopet vse šlo s polno paro, kakor je po navadi v Detroitu. Slovencev se je sem precej naselilo, kar nas vse tu živec precej veseli.

Ko bo zopet kaj boljše z delom, bom zopet poročal. S pozdravom! — **A. Janošich.**

Livingston, Ill. — Zopet se oglašam iz te naselbine, ker se noče nihče drugi. Primerno malo je to mestece, ležeče na ravnini, ki ima tisoč prebivalcev z okoli 200 Slovencev. Na društvenem polju dobro napredujemo in tudi ponosni smo z društvom. Rov obratuje po tri dni v tednu, torej ne svetujem nikomur hoditi sem, ker naš premo-garski čarter je zaprt zavoljo prevelikega števila delavcev.

Meseca aprila smo imeli mestne volitve in ker ni bila dovolj močna Delavska stranka smo se morali združiti s Farmarsko-delavsko stranko. Nebesa so nam obljubovali, dobili pa smo peklo. Če drugo leto Delavska stranka še ne bo dosti močna, in bodo samo dobri zavijači kandidirali pri drugi stranki, bomo izvolili še prave nasprotnike. Mnogim bi bilo treba očal, da bi boljše videli voliti, saj jih tudi mestni uradniki nosijo, da si s tem napravljajo reklamo.

Po mnogih naselbinah sem že hodil, pa še nisem videl tako umazanega mesta kot je našo sedaj že ikaki dve leti. Plevel raste po glav-

ni ulici in po stranskih po šest do osem čevljev visoko, da se bodo že kašo lahko zarezale notri. Meseca maja, ko so pobirali denar za olje, bi moral biti človek že prav kapitalist, da bi lahko odražoval. Kar po \$10 so zahtevali in dali dobro garancijo radi olja. Ko so pa pričeli škropiti, smo videli, da so samo po sredi ceste poškrpili malo olja, po stranskih potih pa naj človek sam poškrpiti, če hoče. In če si odbornikom rekel lepo besedo, naj bi malo bolj škropili, te je osorno zavrnil: "What do you want O, go to h—". Mesto olja si torej dobil kletveo.

Sedaj se po drogih obesili oglase, da mora vsak posestnik pokositi plevel pred svojo hišo na cesti, ako ne, bo kaznovan.

Pri nas v Ogleshyju, kjer je moj dom, ima mesto svojo strojno koso in v par dneh je bila vsaka cesta pokošena. Tukaj takega ne sprevidijo in so rajše izgubili nekaj stotakov z mestnim gasilnim strojem. Davek pa pri vsem tem vsako leto narašča.

Otroci morajo hoditi v šolo v nek star salon. Trebušniki z očali paš morajo tudi tukaj vložiti za svoje častno službo, torej je umevno, kam gredo davki.

Kmalu nato, ko so bili poškrpili olje in je že zlezlo v zemljo, so pa še prišli s traktorji in razrezali vso cesto, da bo dovolj prahu. Ne mestni odbor je že tak, da ne moremo dosti pričakovati od njega.

Ko bodo drugo leto volitve, pa naj zopet volimo na ta način in se veževo z raznimi kamofličniki ali pa še z Italijani in njih fašistično stranko. Slovenci, če hočete napredovati politično in gospodarsko, izvolite si kandidate delavske stranke, katera bo delovala samo za vas ter proti raznim konservativcem, hinavskim podreplnikom in zavijalcem. Delavci, volite za kandidate svoje napredne stranke, ker s tem najbolj pomagate odstranjevati vam nasprotni fašizem in kapitalizem. — **Francis Pavliha.**

(Workers' Party ni več samostojna v politiki, ampak je v Federated Farmer Labor Party.) — Op. uredništva.)

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

† **Vatroslav Jagić.** V nedeljo, dne 5. avgusta je umrl na Dunaju v starosti 85 let znameniti slavist dr. Vatroslav Jagić. — Jagić je bil rojen 1. 188. v Varašdinu. Po končani študiji na Dunaju je bil profesor v Zagrebu, dokler ni bil vlad avstrijskega absolutizma odpuščen iz službe. Jagić je nato odšel v Odeso kot univerzitetni profesor, nato je bil poklican v Berlin. Po upokojitvi Miklošiča je postal njegov naslednik na Dunaju. Jagić je izdal celo vrsto razprav o slovenski književnosti in jezikoslovju in je veljal v teh strokah kot prvi strokovnjak na svetu. Njegove zasluge za razvoj in izpolnitev slovenskih jezikov so neprecenljive. Večna slava njegovemu spominu! — Njegovo truplo prepeljejo v Varašdin, v njegov rojstni kraj!

Notranja politika stoji v znaku počitnic. Vse stranke se pripravljajo, da s kongresi in shodi utrdijo svoje stališče, dočim je Beograd pustil in preganjaj vročino z odmorom. Večina ministrov je itak iz Beograda odsotna.

Odstavljeni dr. Korošec. Na katoliškem shodu bodo govorile skoraj vse klerikalne korifeje, samo dr. Korošec ni zaupana ta čast. Pač pa bo imel slavnostni govor dr. Breje, nesrečni oče Markovega protokola. Kakor se vidi, se pripravlja SLS za novo polomijo.

Papeški nuncij je protestiral pri Beograski vladi, ker da je bilo pod krinko agrarne reforme odvzeto samostanom nad 800 oraloval zemlji. Beograska vlada je izjavila, da bo stvar preiskala. Pri pogrebu agrarne reforme bo torej asistencijska duhovščina zelo častna. Blagoslov 18. marca raste trajno.

Protestna stavka železničarjev. Vsi obupnih razmer, so uprizorili železničarji 3. avgusta 24-urno protestno stavko, ki je končala brez incidentov, žal, da ne z onim uspehom, ki bi bil potreben. Naš železniški minister Velizar Janković se je ob priliki stavke blamiral do kosti, ker je dejal, da železničarji ne stavkajo zaradi pramljivih želodcev, temveč vlad solidarnosti z Madžari. (Na Madžarskem je namreč splošna stavka železničarjev, ki pa je sicer že končana.)

Poštna hranilnica v Beogradu je vendarle pričela poslovati in sicer v bivšem hotelu Moskva, ki ga je poštna uprava kupila za 24 milijonov dinarjev.

Meteoriti.

Iz ust bivšega gubernorja Pennsylvanije je prišla žalostna vest, da je Harding umrl, ker se je bil odrekel žganju. Mož je rad pil "ekotako", toda ko je zasedel predsedniški stolec, ni hotel kot najvišji uradnik v deželi kršiti postav. To je bilo zanj usodopolno. Kakor tisti nesrečnik, ki je žejen utonil v vinu!

Novice o napadih na ženske niso več novice. Ako je napadalec črnce — ali če je le osumljen napada — potem se zgodi nekaj vsakdanjega. Lincean je. To ni absolutno nič novega.

Novica pa je, če je napadalec takoj drugi dan oproščen. To se je zgodilo ta teden v Chicagu. Kdo pa je bil napadalec? Niger! Noper! Milijonarjev sin. In to je zopet stara reč.

Velik si, gospod bog Dolár!

Publika je prva. Kje, kako in zakaj? Kadar je treba na primer rudarje povečati mezo in jim dati še nekaj drugih ugodnosti. Kakšno vpitje! Publika, publika, publika! Publika ne sme trpeti.

Kadar je v nevarnosti dobiček kapitalistov, ki so ukradli premo-g v zemlji, tedaj "trpi" mlsterijska publika in hlapčevska banda toleže po bobnu, kakor da se podira svet.

Če pa rudarji stradajo in prezebajo radi beraške mezde, je pa publika tiho kakor riba v tolnunu. O, publika takrat prav nič ne trpi! Naj rudarje in vse mesadne delavce hudj vzame pri tej prli — visokorodna gospa publika je popolnoma zadovoljna z razmerami, kakršne so, in hvali Boga, da ni drugače.

Kapitalisti, ki so ukradli premo-g in oropali mater Zemljo za vse njene zaklade, lahko zastraj-kajo vsak čas; lahko zapro premo-govnika, če se jim zdi potrebno in izpro rudarje in cele mesece ne bo niti prgišče črnega goriva prišlo izpod zemlje. In tedaj je vse v redu. Trpeča publika ne pogreša ničesar.

Samo takrat, kadar rudarji zahtevajo drobtino — pasjo drobtino — baronovega profita, samo takrat zroji nhaljena publika in kaže na oseblino. Zmrzni, publika, zmrzni!

Radiš pride v Ameriko, in zgodi se: Radiš v Ameriko, Radiš iz Amerike.

Nekoč bodo pisali (takrat bodo pisali z elektriko): Bila je civilizacija v takozvani kristjanski eri, ki je zblaznela in izvršila samomor. Bila je pokopana v dolini Jozafat in velik kamen so zavalili na njen grob . . . Ker je bila ravno tako barbarska kakor prejšnja paganska era, spada zgodovina obeh v eno kratko poglavje.

Zamorci v Afriki se dvigajo proti svojim evropskim gospodarjem in zahtevajo neodvisno republiko.

Za božjo sveto voljo, nigri, počakajte saj še sto let! V tem času se morda zdramijo Jugoslavlani . . . Ne delajte nam sramote!

Coolidge je zvita prikazen. Po časopisu je grmelo, kako bo z "veliko gorjašo" prav po rooseveltovski ungal rudarje in operaterje in preprečil stavko. On pa ni storil tega. Izročil je vso stvar Pinchotu, češ: Ti, prijatelj, se pečaj s tem in nesl prste v žrjavico. Jaz bom kandidirat prihodnje leto, ti morda ne boš, zato pa odgovarjaj . . .

Fašistovski vulkan bruhla ultimato te dni. Mussolini bi rad imel vojno z Jugoslavijo, Grško in s kom še? Mogoče mial, da je zdaj pravi čas za "obnovitev starega rimskega cesarstva".

Kaj pa dela liga narodov? Nič. Je ni doma. Šla je po gobe.

K. T. E.

PIŠMA NA POŠTI

v Chicagu imajo sledeči rojaki: Chernieh Olga, št. 513, Andrej Furjo, št. 530, Marin Klarich, št. 557, Marin Klarich, št. 538, Majcen Anton, št. 570, Mikulae John, št. 573, Marin Purtie, št. 582, Marinlo Susich, št. 598 in Jakob Vozel, št. 602. Pisma dobite na glavni pošti v veži z Adamsa ceste. Poleg tekoče številke povejte tudi kraj, odkoder pismo pričakujete.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Neffs, Ohio. — Vaš prispevek k razpravi o zavetiščih in tiskarni je prišel prepozno, torej ga ne moremo več priobčiti. — Pozdrav!

NOVA KNJIGA! NOVA KNJIGA!

"Pater Malaventura"

in "V kabaretu"

Spisal Zvonko A. Novak. Ilustracije narisal Stanko Zele.

Izdala in založila Književna matica S.N.P.J.

Povest iz življenja ameriških frančiškanov. To je prva slovenska knjiga v Ameriki, ki ima izvirne slike. Fina trda vezba. Stane \$1.50 s poštnino vred. Rojaki, sezite po tej knjigi, ne bo vam žal!

Naročbe sprejema

Književna Matica S. N. P. J.
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Izpolnite, izrežite in pošljite na goraji naslov sledeči

NAROČILNI LISTEK.

Književna matica S. N. P. J.,
Chicago, Ill.

Tukaj pošiljam \$1.50 za knjigo "Pater Malaventura" in "V kabaretu", katero mi pošljite takoj poštnino prosto.

Ime

Naslov

(Opomba: S tem listkom je treba tudi poslati denar.)

Josip Jurčič:

DOKTOR ZOBER.

(Dalje.)

Rad bi bila zvedela, kaj mu Zober hoče, ali pravzaprav najraje bi bila šla z njim, ko bi bila smela, ker sedaj je bila ona vselej na Lisevi strani, ako je proti Senčarici zagovarjal starega čudaka, če si prav ni znala iskati razlogov. Naposled pa je prišla Senčarica k njima, ki pa je naredila tako kisel obraz, da so obema pošle vse besede in sta se ločila, ona v grad nazaj, on v vas, doktorja Zobra iskat.

Med tremi slivami je imel doktor Zober privezano svitlato visečo vrvo posteljo in je ležal v nji ter pušil tobak iz dolge pipe. Bil je sicer čisto brez dela, niti čitanja ni imel nobenega. Nad njegovo glavo so bile lepe plave zrela češplje, vabno so visle na polnih vejah, treba bi se mu bilo samo iztegniti in pripogniti bi si jih bil.

A pipa je starcu boljše dišala, kajti ko je izpušil, vzdignil se je, da bi natlačil drugo. Zdaj pride Lisec.

"Baš prav, da pridete. Tam-le na oknu je tobak, natlačite mi pipo!" reče prišlecu. "Vi ste mlad, moji udje so pa danes nekaj trdi."

Ta stori po njegovi želji in ležečemu starou še prižiga tobak.

"Sedaj mi pa prinesite moje naočnike iz izbe. Na mizi jih najbrž kje najdete na knjigi. Jaz vas moram enkrat natanko pogledati," nadaljuje doktor in Lisec mu tudi to stori, dasi je bilo čudno motivirano.

Starec natakne naočnike in gleda Liseca v obraz nekaj časa. Potem sname zopet umetelne steklene oči in jih vrže, v travo tja, kjer je ležala že njegova kapa.

"Meni se zdi, da ni nobene podobnosti, sicer pa menda ne vem več, ali morda nikoli nisem vedel, kakšne oči sem imel. Saj izreka že sveto pisimo veliko modrost — če se ne motim sv. Pavel — da človek gleda v zrcalu obraz svojega rojstva, pa se obrne stran in takoj pozabi, kakšen je."

Lisec ga čudno gleda.

"Ne zamerite, da vam nič ne postrežem, dasi ste povabljen gost. Izvolite si vzeti stol in sedite, da se nekaj pogovoriva!" reče Zober.

Lisec stori tako.

"Včeraj sem nekaj slišal, kar me zopet jezi," začne starec. "Zaradi tega hočem danes drugače z vami govoriti, nego bi bil, ko ne bi bil slišal, kar sem. Vendar prej moram še vedeti, ali je res ali ne. Včeraj sem bil namreč v krčmi s kmeti. Časih me še nekoliko veseli med te ljudi zaiti, dasi so mi tudi kmalu zopni, posebno, kadar se upijajo in so potem krava iz šlovske. Govor je bil o vas; in župan mi je natanko pripovedoval, kako je bilo tačas, ko sta bila prvi v gradu. Povejte mi sedaj vi, jeli res, da vas — ona ni zaradi tega hotela vzeti, ker imate nekoga oči. Koga je imenovala? Povejte mi vso stvar, kako je bilo!"

Lisec mu razloži, kolikor se domiali onega prizora in besedi.

"Blaznost sem ali tja, nekaj je resnice v vsem," govori starec, kakor sam zase. "To je dokaz, da se moja oseba še vedno opleta v nje glavo, pa da nisem posebno prijetno sprejeman. Ha, ha, ha, ha! Potem bi bil jaz prizanesljiv? Čemu jaz boljši, kakor drugi, ki so krivi? In tako, ljubi prijatelj moj, bodem vam danes dal drugačen svet, nego bi ga bil včeraj, se razume, če hočete moj svet poslušati."

"V kateri stvari menite?" vpraša Lisec.

"Ko bi bili včeraj dopoldne prišli, bil bi vam — ker sva še vendar toliko besedi govorila, da vas moram nekoliko rad imeti — jaz monda tako-le govoril: Veš kaj, mladi moj znanec in nazovni-šček, jaz se sicer nič ne brigam za vas svet, toda na nekaj še vedno vse držim, in to je: na besedo svoje. Jaz je nisem še nikdar prelozil, kadar sem je mogel držati. In tako rad vidim, da vidi oni, s katerim sem jaz že toliko govoril, kakor z vami, drža besedo in moštvo, kolikor se baš z moževskimi moči da. Posebno lahko je to, ker število takih, ki so moji ljudje, je majhno. V vsi deželi je razen vas, s katerim sem se prav slučajno seznanil in s katerim sem prav tudi slučajno morda več govoril, nego je moja navada, samo še eden, s katerim sem sedaj na stara leta o sebi toliko govoril, kakor z vami, in ta je pošten duhovnik, součenec moj, tri ure od tod strani nastanjen. Torej, prijatelj, ker ste v tako majhnem številu, storite tako, kakor vas jaz prosim, bodite moški in poštini, če ne, opraviti imate z menoj in videli boste, da brezobzirnejšega človeka ne dobite kmalu, nego sem jaz, kadar hočem biti, jaz sem Rimljan za vas, mir ali vojno imam v togi."

"Kaj mislite o meni, kaj govorite?" vzplamti Lisec rdeč od jeze.

"Prav nič slega, mirni bodite," govori Zober kakor ne bi bil prej ničesar rekel.

"Ali gospod doktor, vi govorite tako, kakor bi bil jaz nekaj nepoštenega storil, in tega..."

"Niste še", pade mu Zober v besedo. "Vendar me poslušajte, če hočete, če ne, pa amen in razidiva se. Aut — aut!... Torej, kaj sem že rekla? Da, ko bi bili vi včeraj zjutraj prišli k meni, govoril bi bil tako-le: Prijatelj, vi vidite, da stara ženska v gradu gori nima prav-šiste pameti. Jaz za svojo osebo jo sedaj obžalujem; dasi bi je časih ne bil; ne vem, zakaj je sedaj tako, mislim, da sem osabel. To so pa moje stvari. Vendar naj bode tako ali inako, vi gospod inženir, ste moj gost tam in veste, zakaj sem vas pone tjašil. Starša neče, da bi nje hči v prvi mladosti znanje strela, zato se je v vas od kraja bala. "Clara pacta, boni amici" velja za vas. Vi ste se v dekleta zagledali, deklet se je najbrž v vas, torej se je bati kakove mladostne budalosti, kakor smo jo doživeli tudi mi. Treba je, svariti vas, vi niste na pravem potu, vi ne dosežete zlahka ničesar, mirajte, mirujte, pustite dekletce!"

"Jaz?" vpraša čudno Lisec vas v ognju. Zober se zasmije nesramno-veselo in reče mirno:

"Ko bi se vi v zrcalu videli, gospod Lisec, pričala bi vam rdečša vaša, ki je prav posebne vrste — jaz nekoliko poznam šlovske obraze — da ste skoro popolnoma zaljubljeni v ono dete v gradu. O tem že tudi vsi ljudje govorijo in vsi vedo. Mogoče da vi še ne, zato vam pa poveja jaz."

Lisec hoče ugovarjati, a starec jezen vrže pipo po travi in reče:

"Poslušajte najprej, potem storite in govorite, kar hočete! Jaz vam ne zamerim, če ste še tako zaljubljeni. To je ležec v mladosti. Meni je tudi vseeno. Vendar vas bi bil včeraj opominal in bi vam bil rekel: Dečko, pusti to v gradu! Ni-maš nobenega pravega pnpnja. Škoda za tvoj mir. Delaj rajši in pameten bodi! Mati je neumna, hči sama o sebi nima ničesar odločevati, nje varuh pred nje polnoletnostjo brez stare ne bode ničesar dovolil, Torej praktičnega uspeha nimaš. Dolgo čakati in upati na take reči je pa še neumneje. To bi vam bil najbolje dokazati mogel jaz iz svoje in iz druge izkušnje. Da bi pa malo pridneža igrali, tehkomiselnosti unganjali, celo mene na laž postavili, zato ste pa vendar menda prepošten človek, kar moram iz povrjaja soditi, zato glejte, da kmalu odidete iz gradu; tam je za vas in za ono dekletce opasno. Če se hočete oženiti, glejte, da doboste sebi primerno žensko stvarco, ki bode za vami rada šla, kateri boste obleko kupili, predno gresta k altarju, in katere nihče ne bode vlekel nazaj; ki vam sragec opere, hlače zašije, juho skuha, in kadar ste otrošji, da se igrate s njo. To je za poštenega moša, ki denarja v zibel ne najde popolnoma dovolj. Da bi se pulli, bejeval, trpel, naposled pa še od nje same za nos vjejen bil — to je nepotrebno in bedarija! Verjemite mi, to ni moza vredno."

"Gospod doktor!" kliče Lisec — ali starec mu prereže jako osorno i ta ugovor ter nadaljuje:

"Tiho, dokler vam jaz ne izgovorim, jaši ti vrag dušo! Jaz sem vam vendar dovolj glasno že po dvakrat rekel, da bi bil z vami tako govoril, ko bi bili včeraj zvedel, in kar ste mi vi danes ponovili, kaže mi, da je bedasto, z ženskami biti pošten. One niso nikoli. Torej glavo za glavo, zob za zob. Hudiča! Jaz bi vam lahko dokazal, da sme sedanja lastnica meni hvaležna biti, da sem tako postopal, kakor sem. Sedaj pa, ko čujem, da vas je v mojem imenu izgnala, vidim da se me v drugem smislu domislja. Zato vam danes dajem drugačen svet, nego bi ga bil včeraj. Ženske niso za drugo, nego da varajo, zato pa si neumem, če enakega z enakim ne povražuješ. Skratka, danes vam dajem drug svet, nego bi ga bil dal včeraj; porabite priliko, dekletce je precej bogato, če jo hočete imeti, eva, pomagam vam jaz. Ako ne pojde izlepa, pojde z mojo silo."

Lisec vstane razburjen in pravi: "Jaz ne rabim očalej ničesar od vas, gospod doktor; vašo ponudbo, ki je v dejanskih stvareh tudi popolnoma neosnovana, moram z vso odločnostjo odbiti. Vaše prejšnje besede in vaša sedanja ponudba so za mene ponizevalne in žalilne. Da bode te videli, da takih svetov ne potrebujem, imam čast, posloviti se od vas; v šestih dnevih odidem od tod in iz tega bode videli, da ste verovali praznim govoricam, če res imate za istop, kar ste govorili. Vsakemu drugemu bi bil dal drug odgovor. Bogom!"

Lisec odide, Zober gleda smehljaje za njim in razne misli se mu podo po glavi o tem, kar mu je Zober po svoji šegi govoril.

Nevoljen je jako.

In! Starec je morda govoril nekoliko resnice, in glas, ki je od njega prišel, ni bil brez vse istine. Lisec sam sebi ne more tajiti, da ga je zanimala podoba grajske hčere več nego vsaka druga deklica, katero je dosedaj poznal.

Poštenje je od njega zahtevalo in previdnost mu je velevala izvršiti svoj sklep: v najkrajšem času zapustiti ta kraj.

Tedaj v šestih dnevih.

Tri dni se ni oglašil pri grajskih. Podnevi ga niti doma ni bilo. Ogibal se je zlasti prilike, da bi se sešel z Lino. In ravno v teh treh dneh, posebno pa v nočeh je z nekim strahom izprevidel, da je resnica, kar mu je povedal stari Zober. V navidezno mirnem in nedolžnem občevanju z grajsko hčerjo ukradla se je bila v njegovo arce tiho in počasi ljubezen, ki je sedaj razplamencja v pekočo silno strast.

Hitro se je bil sicer odločil iti stran, pozabiti, kvečjem unesti s seboj lep spomin na prijetno ure. Tedaj pa mu je bila strašna muka, ko se je bližal šla ločitve, in težavno mu je bilo ogibanje.

Vleklo ga je kakor sto vezi v nje družbo. Očital si je sam nespametnost, razlagal si, da sam pretirava, a vendar trdna volja je bila močnejša nego sree, premagoval se je in ostal samotni.

O svojem namenu ni pripovedoval v gradu nikomur. Hotel se je stopry poslednji hip hitro posloviti; tako pojde brž in laže bode zakrivali, kar mu je hipno razžarevalo vso dušo.

Od poslednjega pogovora z doktorjem Zoberom tudi njega ni več iskal. Mož mu je bil naglo zopet oduren, zadnje njegove besede so se mu zdeli enične.

Sedemnajsto poglavje.

Bilo je petega dne. Drugi dan je bil odločen za odhod. Lisec je delal popoldne doma v svoji sobi. Krasen jesenski dan je bil.

Skoki odprto okno pade, kakor prej že dvakrat, v njegovo sobo droban kamenček, pobran v pesku izdelal in zalufen. Lisec se stresne. Kdo je vrget ta pesek ni videl, ali slutnja mu je povedala gotovo v prvi hip. Živa gospodična Lina!

Gre k oknu in ona se mu smeje tako srčno in ljubo od zdelaj v vrta do okna gori!

"Kje pa tihiš? Zakaj vas ni več videti? Pridite dol, jaz grem v vinograd po brskve, vi me morate spremiti!"

Lisec je imel na jeziku izgovor, šutil je, da mu lice žari, a nobene besede ni mogel izustiti, od okna se je odmeknil stran, vzaj klobuk in šel ven na vrt k nji, kakor mu je ukazala, saj ni mogel drugače.

(Dalje prihodnjé.)

Janko Kersnik:

Stricu v Ameriko.

I.

Preljubi moj striček! Torej poročila si želite, poročila, ki naj bode specialno Vam namenjeno in naj obsega v kratkih potezah, tako rekoč s kredo in ogljem risane imenitnejše dogodjaje v Slovincih. Dobro! Tako, kakor sva nekaj, preden ste šli tja v Minnesoto ali Missouri, Bog ga vedi kam, obravnavala pri kupci vina "rea slovincias", tako od zgoraj doli s košate veje v mravljišče gledajoč, tako Vam hočem tudi zdaj semtertja o tem in onem poročati, in vem, da Vam bode dobrodošlo, naj skaçem v slovstvu od Matice do Haderlapa, v politiki od Zarnika in Kluna do Tafčaja in krojača Železnikarja. Ščevilo listkarjev med Slovinci se je v zadnjem času ledatno pomnožilo, in akoravne toži v "Ljubljanskem Zvonu" (ta baje tudi v nekoliko eksemplarjih v Ameriko hodi). "Negoda z Golovca," da nimamo pravega feljtona, imamo vendar takih dovolj, ki poizkušajo in nameravajo biti feljtonisti. Kdo mi boče torej zameril, da se še jaz vrinem v njihove vrste, za-kaj potrebo čutim, da dam kaj pisanega od sebe, in ker ravno tako malo znam, kakor Lipe Haderlap, kdo da ima ključdo slovenskega Parnasa, (če ne, bi ga v kompaniji z Lipetom za kakim plotom počakal), za to se za zdaj še ne silim v vezano besedo, nego v tem obzirj le bolj zadaj hodim; v nevezani prozi pa rad kaj ročem.

"Da da, proza, preljubi moj striček, — ta je zdaj redka rastlina v Slovincih, ljudje so poetični postali — ah da rabim premenjeno Kastelarjevo primero, naš čas je zpet poetičen postal, to se pravi: vezana beseda velja!

Pa kakor tam v ukrajinski stepti za rojem kobilice hodijo lačne kajne, škorel in druge tice, tako za našimi novimi pesniki lazijo gladni — kritiki; lačni so vsi, ločijo se pa, kakor one tice, po perji, ali po — peresih. In tudi po vkusu, po slasti se ločijo. Nekateri korakajo marno drug poleg drugega in zobjejo, ne da bi izbirali, ubogo hival, nevoščljivi si niso. Nekateri se pa sprimejo in tepo za eden in isti gril-ljaj. Tu Vam je nekov črn, jesen škorec, ki je hlastno, marno počvečil lepo kobilico, zdaj se pa zmuzne za kljunastega rjavega ter pravi: ti si je smedel, ali je bila dobra? Ta ga pa debelo gleda, požira slino ter si mišli: Saj sem menda res nekaj storil! — O, to so vam tički, ljubi striček, ti jezični škorel! Oni ljubijo le dobro, imenitno pišo!

Med kobilicami tam v Ukrajini pod letedim rojem pa lazijo one uboge, bolne in nedorasle revice, ki nimajo peruti, bodisi, da so jih izgubile po poti, bodisi, da so se jim po lenobi ali drugače pokvarile: te pa krilnati trop brez izjeme muri in pobira brez "manire" ali pa z "maniro"!

Za notranjo vsebino, za jedro te jedi se ne brigajo tu ti požrešni tiči, oblika jim je glavna stvar, in kakor hitro taka reva kobilica nima celih perut ali pravihlini nog, požro jo alastno, in tem rajši, če se ji koči na zadnjem bedru drži kaka tuja smet, ki se je je prišla na potu po raznih tujih njivah in vrtovih.

Striček, jaz mislim, da se razumeva; da Vam bode pa stvar še bolj jasna, hočem Vam podati konec današnjega pisma tudi malo svoje poetično poizkušnjo. Dejal sem že zgoraj, da na Parnasa le bolj zadaj hodimo in ker je že Stritar dejal, da "steška je dohaja Haderlapa", se tudi jaz nisem dalje upal in sem ostal za Lipetom, posebno, ker je ta sam dejal, da vsi "Zvonovi" pesniki niso vstanu "narediti" take pesmi, kakor je njegova "oj srečne so rjbie". Ta Vam je znana iz Haderlapovih "ljubinskih pesmi" in eva, jaz sem poizkusil v naslednjem za njim zapeti; če ravno nisem "Zvonov" pesnik, držal sem se strogo Haderlapovih pravil glede vsebine in oblike:

Oh srečne so mušice, ki nad ščilo letajo, veseli so pubejni, ki po mlaki plavajo.

Na onokraj šee, tam lepši je pokje, na onokraj like tam moje je dekle.

Bom mavtarja klical: Oj mavtar Štef! Mi šrangó bo vzdignil, da naprej se moré.

Oj Štefe, oj Štefe! En tolarček imam, čez šrangó me pusti in celega ti dam.

Glej trdo sem ga slušil okrogli ta denar, da vidim svojo ljubo, mi ni za njega mar.

Saj jo bom zadnjič videl, saj grem le pu slovo, oj, jutri pa na ajzenpon mi odmarširamo.

Partifirar je kliče in fantje vriskajo, po praznih svojih arčutih pa roke stiskajo.

Kaj ljuba podarila mi za spomin boš ti? "Klobaso t' bom zavila in zraven regle tri."

Kaj nuce mi klobasa, in zraven regle tri? Saj vendar ne prečene iz srea žalosti!

Kako Vam ugaja ta pesem? Kaj ne, da znam dobro za Haderlapom korake pobirati, če tudi daleč za njim zaostajam. Ali ni polna modernega tealizma, prav Haderlapovega, in v Ameriki bočete gotovo veseli, da Slovinci zdaj tudi v tem oziru napredujejo. Ako pa pesem v Haderlapovem smislu ni še dovršena, pomislite, da g. Lipe uči, da mora slovenski pesnik maziljen biti "z demokratičnim oljem". Jaz sem tega "demokratičnega olja za pesnike slovenske" iskal po vseh štacunah ljubljanskih, a ne pri Lazniku, ne pri Venclju, ne pri Plavcu, ne pri "plavi kuglji" ga niso imeli. Naposled sem šel k prvemu specialistu ljubljanskemu g. Fortunu. In tam mi je povedal majhni, a gibčni Hugon Turek, da pesnike in pisatelje slovenske bi bilo najbolje maziliti z — dobrimi honorarji, da ne bodo za sušico umirali, kakor ne je lani pripetilo Jurčiču in Erženu, letos pa Hlavku in Tonceju; pri nas v Evropi mazilijo zdaj samo demokrate z — leskovim oljem. Tistega, je rekel g. Turek, pa prodajata g. Jože Umek in g.

Pakiz za vodo. Tja pojdité ponj Ker pa ne vem, če bi pri Ribni čunu ali pa pri izdelovalcu gaj-željnikov dobil pravo "demokratično olje za slovenske pesnike," in ker vem, da imate v Ameriki obilo demokratizma in še več olja (če tudi "smrdljivca"), se obručam do Vas, striček moj ljubi, pišite mi, če ste morebiti tam v Minnesoti ali Pennsilvaniji našli kakšen tak poetični studene demokratskega olja, oglasite se in kmalu se zopet vidiva tukaj — pod érto. Na svidenje tedaj! Vaš Bolhofer. (Dalje prihodnjé.)

Delavski list je sila, s katero računava vaš nasprotnik.

Kot izvrstno zdravilo za prebavo in grenčec — jemljite Severa's Balzol (Gvoj znan kot življenjski balzam) Priporočen za neprebavljanje, zastarcia zaprtja in oslabelosti. Cena 50 in 85 centov. Vprašajte svoj lekar.

ZA KUHANJE PIVA DOMA imamo v zalogi slad, kmecl, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani vedno la najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklene in raznih loncev, itd. Mi vam dostavimo naročilo po pešti, točno v vse kraje. Groceries, sladčinarjev in v prodajalno šoleznins damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na: FRANK OGLAR, 6461 Superior Avenue, Cleveland, O.

CUNARD ANCHOR V JUGOSLAVIJO V 9 dneh in morskih velikanji, ki vozijo vsak teden. AQUITANIA.....45,647 ton MAURETANIA.....30,704 ton BERENGARIA.....52,022 ton. Prijazne kabine za tretjega razreda petinke v 2., 4. 6 posteljami. Kraska, obredna, kuhinja in polivalna soba. Pokrto promenado nadkrovje, terrena na krito promenado nadkrovje. Noheni škrbi. Cunardovi Money vderi so izplačljivi v Jugoslaviji hitro, varno in samostojno. Za posli letih in druga pojenja uporabite pri bilijem agentu v vsaki mestu. CUNARD ANCHOR LINE, 140 N. Dearborn St., Chicago, Ill.

COLUMBIA GRAMOFONE od \$30.00 — \$250.00. VELIKA ZALOGA PLOŠČ V VSEH JEZIKIH. Imam nove zaloge nemških importiranih "Homokord" rekordov. Brezplačne cenike dobite pri: Victor Navinšek, 331 Greeve St., Conemaugh, Pa.

Vsak je svoje sreče kovač. Ljudje navadno v nesreči tarnajo nad svojo usodo, toda ako preiskujejo uzrok svoje nesreče, bodo pronašli, da sta usoda in sreča taki, kakor so si ju sami provzročili. Nobena druga stvar ne doprinese k Vaši sreči kakor zdravje, marljivo delo in razumno varčevanje. Napravite si Vaš način hranjenja že danes in uložite Vaše prihranke v domači denarni zavod na "SPECIAL INTEREST ACCOUNT", kjer bodo sigurno naloženi in Vam prinašali 4% obresti na leto. Denarna shranila v stare domovino izvršujemo točno, brez in po jako srečnih cenah. Zastopamo vse prekomorske parobrodne družbe. FRANK SAKSER STATE BANK 82 Cortlandt Street New York, N. Y. GLAVNO ZASTOPSTVO JADRANSKE BANKE.

EMIL KISS, BANKIR 133 Second Ave., New York City. EMIGRACIJA IZ KRAJA JE ZOPET ODPRTA. DO JUNJA MESECA 1924 6426 OSEB SME PRITI V AMERIKO. Ako nameravate valjo ženo, otroke ali sorodnike dobiti sem, pišite takoj men in jaz vam vredim vse potrebno. Pošiljam denar v domovino! Hranim vlogi! POTNIŠKI ODELEKI! EMIL KISS, BANKIR 133 Second Ave., New York City.

FRANJE GLASNE Victor in Columbia Gramofone na rog ali brez roga. Cena \$22.50 do \$450.00, kakor tudi Slovenske Victor pločke dobite edine le pri IVAN PAJK, VICTOR DEALER 24 Main St., Conemaugh, Pa. Nove cenike pošiljam zastonj.